

ті бюджетних організацій, контроль за спрямуванням доходів на основну діяльність, цільове використання коштів, прозорість звітності.

#### **Література:**

1. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / [О.В. Турчинов, Ц.Г. Огонь, Г.С. Фролова та ін.]; за редакцією О.В. Турчинова і Ц.Г. Огня. – К.: Парламентське вид-во, 2002. – 320 с.

2. Зятковський І.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник / І.В. Зятковський. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 356 с.

**Дем'янчук А. В.**

*Викладач кафедри фінансів*

### **ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЙ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕДУР**

Бюджетний процес на локальному рівні в умовах демократичних та ринкових трансформацій має бути відображенням ефективного стратегічного прогнозування та цільового планування місцевого бюджету на основі прогнозів та програм соціально-економічного розвитку підвідомчої території з метою досягнення визначених цілей, що реалізуються в процесі виконання місцевих бюджетів. Виконання місцевих бюджетів є центральною стадією бюджетного процесу на місцевому рівні та відображає рівень забезпечення суспільних потреб підвідомчої території.

Від рівня організації та результативності виконання місцевих бюджетів залежать якісні показники соціально-економічного розвитку підвідомчої території та ефективність реалізації стратегічних засад бюджетної політики на локальному рівні. Роль і значення виконання місцевих бюджетів у бюджетному процесі визначаються моделлю фінансових відносин у суспільстві на конкретному етапі соціально-економічного розвитку країни [1, с.442].

Відповідно до Бюджетного кодексу України виконання місцевих бюджетів забезпечують Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповід-

них рад або міські, селищні чи сільські голови. Організацію та управління виконанням місцевих бюджетів покладено на місцеві фінансові органи. Місцеві бюджети виконуються за розписом, який затверджується керівником фінансового органу.

В процесі виконання місцевих бюджетів за доходами місцевий фінансовий орган здійснює прогнозування та аналіз доходів відповідного бюджету. Податки, збори, обов'язкові платежі та інші доходи місцевих бюджетів зараховуються безпосередньо на рахунок відповідного бюджету, відкритий в територіальному органі Державного казначейства України.

Виконання місцевих бюджетів за видатками здійснюється згідно наступних процедур:

- встановлення місцевими фінансовими органами головним розпорядникам бюджетних асигнувань на основі затвердженого бюджетного розпису;
- затвердження головним розпорядником кошторисів розпорядникам бюджетних коштів;
- взяття розпорядниками коштів бюджетних зобов'язань;
- отримання розпорядниками коштів товарів, робіт та послуг;
- здійснення органами Державного казначейства платежів;
- використання розпорядниками коштів товарів, робіт та послуг на виконання бюджетних програм [2, с. 160].

Під час виконання місцевих бюджетів контролюючими органами забезпечується організація та проведення контролю за використанням бюджетних коштів. Крім того, в процесі виконання місцевих бюджетів у разі необхідності можуть вноситися зміни до рішення про місцевий бюджет, що ухвалюються відповідною радою.

У сучасній вітчизняній практиці здійснення бюджетних процедур можна спостерігати негативні тенденції ефективності виконання місцевих бюджетів, про що свідчить аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів України.

Доходи місцевих бюджетів України без урахування міжбюджетних трансфертів у 2009 р. становили 71,0 млрд. грн., що на 3,8% (або на 2,8 млрд. грн.) менше порівняно з 2008 р. Важливо зазначити, що у 2009р. у структурі доходів місцевих бюджетів

спостерігалось подальше зростання частки податкових надходжень на 3% та склало 83,3%, неподаткових надходжень – на 0,5% та зменшення питомої ваги доходів від операцій з капіталом на 2,5%, цільових фондів – на 1,0%. Аналіз доходів місцевих бюджетів у номінальному виразі свідчить про збільшення лише неподаткових надходжень на 1,0%. За доходами від операцій з капіталом, надходженнями до цільових фондів та податковими надходженнями відмічалось зменшення фактичних обсягів відповідно на 43,3%, 34,3% та 0,2%. Зменшення обсягів податкових надходжень в значній мірі відбулося за рахунок динаміки надходжень податку з доходів фізичних осіб, що у номінальному вираженні зменшилися порівняно з показниками 2008 р. на 3,1% та склали 44,5 млрд. грн. Поряд з цим протягом 2009 р. зберігалася тенденція до збільшення частки цього податку до 62,6% у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів. Значний приріст продемонстрували надходження від плати за землю на 25,2%, що призвело до збільшення їх питомої ваги у структурі доходів місцевих бюджетів з 9,1% у 2008р. до 11,8% у 2009р. Потрібно зазначити, що через підвищення ставки акцизів на лікєро-горілчану продукцію, спостерігалось стрімке збільшення їх надходжень до місцевих бюджетів та призвело до зростання обсягів акцизних зборів за IV квартал 2009 р. у понад 9 разів порівняно з відповідним показником 2008 року і склав 259,1 млн. грн. [3, с. 8]

Обсяг видатків місцевих бюджетів України у 2009 р. практично відповідав аналогічному показнику 2008 р. та становив 134,9 млрд. грн. Важливо відмітити, що сукупна частка видатків місцевих бюджетів, що спрямовувалася на соціально-культурну сферу збільшилась у 2009 р. на 7,5% порівняно з аналогічним показником 2008 р. та склала 77,3%. У структурі видатків місцевих бюджетів за функціональною класифікацією найбільші зміни відбулися за видатками на соціальний захист та соціальне забезпечення, частка яких зросла на 2,9% і становила 20,2% у 2009р., та видатками на економічну діяльність, де спостерігалось зменшення питомої ваги на 4,6% до 4,8% у відповідний період. При цьому частка видатків місцевих бюджетів на житлово-комунальне господарство зменшилась на 1,0% і складала 5,3%, а частка видатків на

охорону здоров'я та на освіту відповідно зросли на 2,0% до 21,5% та на 2,5% до 31,8% у 2009р. У розрізі економічної класифікації за підсумками 2009 р. 79,9% усіх видатків місцевих бюджетів припадали на захищені статті, що більше за відповідний показник попереднього року на 9,5%. Суттєві зрушення у структурі видатків місцевих бюджетів були пов'язані зі зменшенням частки капітальних видатків, яка скоротилася на 8,5% і склала у 2009 р. лише 7,5%, проте у номінальному вираженні капітальні видатки скоротилися більше ніж удвічі та склали 10,0 млрд. грн. [3, с. 9–10].

Доцільно зауважити, що відсутність чіткого розмежування повноважень та відповідальності учасників бюджетного процесу, низький рівень ефективності управління бюджетними ресурсами та нестабільність умов розвитку вітчизняної економіки негативно впливають на виконання місцевих бюджетів України в сучасних умовах. Вважаємо, що ефективність виконання місцевих бюджетів залежить від чіткої організації та здійснення бюджетних процедур як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях та вимагає реформування в контексті підвищення рівня дієвості та відповідальності місцевих органів влади.

#### **Література:**

1. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: [монографія] / Дем'янишин В.Г. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 496 с.
2. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / [Турчинов О.В., Огонь Ц.Г., Фролова Г.С. та ін.]; за редакцією О.В. Турчинова і Ц.Г. Огоня. – К.: Парламентське вид-во, 2002. – 320с.
3. Бюджет та економіка. Основні тенденції 2009 року / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К.: ДГВПП «Зовнішторгвидав», 2010. – 12 с.